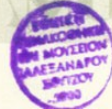

1955

GALETS
D'AEGIN
EKALMOUKHOS

ΑΙΓΙΝΗΤΙΚΑ
ΒΟΤΣΑ
ΚΑΛΜΟΥΧΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΚΑΛΜΟΥΧΟΥ

Ατομική Έκθεση, Αθήνα, Αίθουσα Στρατηγοπούλου, 1925.—Ατομική Έκθεση, Αλεξάνδρεια, Αίθουσα Ελληνικής Λέσχης, 1927.—Ατομική Έκθεση, Κάιρο, Αίθουσα Ελληνικής Λέσχης, 1927.—Ατομική Έκθεση, Βερολίνο, Αίθουσα «*Sturm*», 1928.—Συμμετοχή στην ομαδική Έκθεση των μελών του Συνδέσμου «*Sturm*», Βερολίνο, 1929.—Συμμετοχή στην Έκθεση της ομάδος «Τέχνη», Αθήνα, 1931.—Ατομική Έκθεση, Αλεξάνδρεια, Αίθουσα Ελληνικής Λέσχης, 1933.—Ατομική Έκθεση, Αλεξάνδρεια, Αίθουσα «*Apkars*», 1949.—Ατομική Έκθεση, Κάιρο, Αίθουσα «*Sheperds*» 1950.—Ατομική Έκθεση, Αλεξάνδρεια, Αίθουσα «*Amiliés Françaises*», 1954.

Με τήν εύκαιρία τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως πού ὀργανώνω τό Φεβρουάριο 1955 στήν Αἴθουσα «Ἰλισσός», παρουσιάζω μέ τό φυλλάδιο τοῦτο μερικές φωτογραφίες ἀπό «Αἰγινίτικα βότσαλα» πού ἐξέθεσα στήν Ἀλεξάνδρεια τό Γενάρη τοῦ 1954, καί ἀνατυπώνω τό κείμενο πού προλόγιζε τόν Κατάλογο τῶν ἔργων μου τῆς ἀλεξαντρινῆς ἐκθέσεως.

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ φυλλάδιου τούτου θά ἔχει τήν εύκαιρία νά πληροφορηθεῖ πῶς καί ἀπό ποιόν ἐπινοήθηκε ἡ τεχνική τῶν ἔργων πού ἐπονομάζω «Αἰγινίτικα βότσαλα».

Τ. Κ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ στον κατάλογο της 'Αλεξανδρινής Έκθεσης
Καλμούχου. (Γενάρης του 1954)*

ΤΑ ΒΟΤΣΑΛΑ ΤΟΥ ΚΑΛΜΟΥΧΟΥ

Ὁ δημιουργικός καλλιτέχνης στις ἐρευνές του δὲν παραδέχεται ἀπαγορευμένους χώρους. Ἐνα παράδειγμα εἶναι κι' αὐτὰ τὰ βότσαλα, αὐτὲς οἱ πέτρες ἀπὸ τὴν Αἴγινα, πού τις γυάλισε καὶ τις στρογγύλεψε ἡ θάλασσα, πού τις ἐπλασε τὸ αἰῶνιο πηγαίνελα μιᾶς πίκρας γεμάτης διαφάνεια. Στὸν καλλιτέχνη, πού βασανίζανε προβλήματα μορφῆς, ματιέρας καὶ μοντέλου, ἀνοίζανε παράθυρα γιὰ νὰ λευτερωθεῖ.

Ἦταν ἕνα πρῶτό του τελευταίου καλοκαιριοῦ. Ὁ Καλμούχος εἶχε τελειώσει τὸ κτίσιμο ἐνὸς μικροῦ ὑπαίθριου φούρνου. Γιὰ νὰ σπάσει τὴν καμπύλη τοῦ κουμπέ του, κοτσάρησε στὴν κορφή τοῦ φούρνου τρία βότσαλα πού τὰ διάλεξε ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά, ἐκεῖ μπροστά. Καί τί θαῦμα: μέσα ἀπὸ τὰ χέρια του βγαίνει ἕνας γλᾶρος, ἔτοιμος νὰ πετάξει. Μαζί μὲ τὴν χαρὰ τῆς ἐκπληξης νιώθει ν' ἀνεβαίνει μέσα του ἕνας ἀνασασμός ὄλο ἀνακούφιση. Ψάχνει καὶ βρίσκει κι' ἄλλα βότσαλα. Ἡ φόρμα τους τοῦ ἐμπνέει τὸ θέμα. Δὲ χρειάζεται παρά νὰ κολλήσει ἐδῶ ἕνα κεραμιδάκι γιὰ νὰ σχηματίσει τὰ χεῖλη, ἐκεῖ ἕνα κοχύλι γιὰ νὰ παραστήσει τὸ μάτι καὶ νὰ ἕνας κιδαριστής, ἕνας περιηγητής, μιὰ μαύρη καλλονὴ ἢ ἕνας μάγος. Δὲν εἶναι καρικατούρες, μὰ οὔτε μπιμπελό. Εἶναι ἔργα τέχνης.

Ὁ Καπράλος, ὁ γλύπτης, πού ζοῦσε κι' ἐργαζότανε κι' αὐτὸς στὴν Αἴγινα, ἐπισκέπτεται τὸν

Καλμούχο. Μπροστά στὰ εὐρήματά του ξεφωνίζει ἀπὸ θαυμασμό. Κι' οἱ δυὸ καλλιτέχνες θάβονται τώρα μαζί κι ἐξερενοῦνε αὐτὴν τὴν νέα περιοχὴ. Κάθε μέρα προσθέτουν καὶ κάτι, κάτι τελειοποιοῦνε. Κάθε μέρα τοὺς δίνει καὶ μιὰ καινούργια χαρὰ.

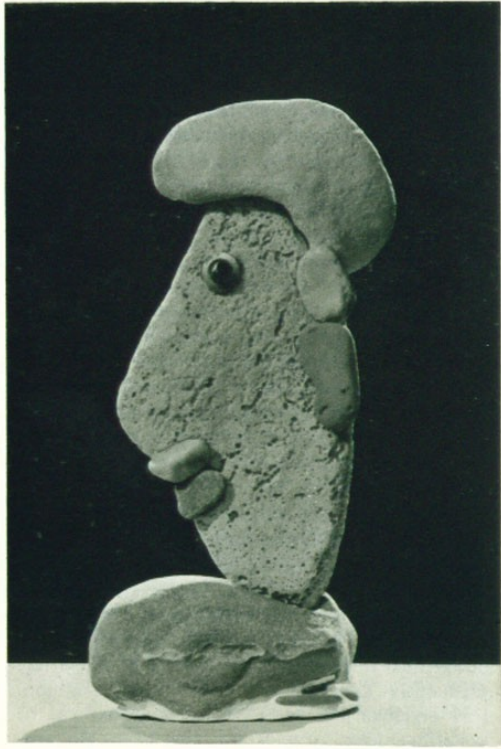
Κι ἐνῶ ὁ Καλμούχος ἀποφασίζει νὰ πρωτοφανερώσει τὰ βότσαλά του τῆς Αἴγινας στὸ φιλότεχνο κοινὸ τῆς Ἀλεξάντρειας, ὁ Καπράλος ἐτοιμάζει τὴ δική του ἐκθεση γιὰ τὸ Μάρτη στὴν Ἀθῆνα.

Παιχνίδια τοῦ καλλιτέχνη, καπρίτσια τοῦ δημιουργικοῦ ἐνοστίκτου πού στέκεται πάντοτε ἀγρυπνο ἀναζητώντας νέες τεχνотροπίες: Ὁ Καλμούχος ἐπιμένει στὸ ἀσθημα ἀνακούφισης πού τοῦ χαρίζει αὐτὸς ὁ ἐξαναγκασμός νάχει **νὰ μπάσει** τὸ μοντέλο του μέσα σὲ μιὰ φόρμα πού προϋπάρχει, ἐνῶ ἴσαμε τώρα ἔπρεπε νὰ παλαίψει γιὰ νὰ βρεῖ τὴ φόρμα πού **θα ἔντυνε** τὸ μοντέλο του. Πάει καὶ πιὸ μακριά. Λέει πὼς τὰ βότσαλά του τῆς Αἴγινας ἐπηρεάσανε ἀκόμη καὶ τὴν τεχνотροπία του σὲς ἐλαιογραφίες.

Ἐμεῖς, πού παρακολουθήσαμε στὸ Σινέ-Κλόμπ τῶν «Ἀμιτιέ» μιὰ ταινία ὅπου ἔβλεπε κανεὶς τὸν Μπράκ νὰ φτιάχνει, μὲ βότσαλα, κάτι ἀντικείμενα ἐξαισίας φόρμας, μπορούμε ἀκόμη καλύτερα νὰ ἐκτιμήσουμε αὐτὴ τὴν εὐλογημένη "τύχη", πού ἐπέτρεψε στὸν ἐρημίτη ζωγράφου τῆς Αἴγινας νὰ συναντήσει τὸ μεγάλο δάσκαλο στὴ λεωφόρο τῶν ἀδιάκοπων ἐρευνῶν γιὰ καλλιτεχνικὴ ἐκφραση. Πού σημαίνει πὼς πέρα ἀπὸ τὰ παιχνίδια καὶ τὰ καπρίτσια, ἴσως νὰ πρόκειται ἐδῶ πέρα γιὰ κάτι πιὸ βαθὺ καὶ τολμηρό, γιὰ μιὰ θαυμάσια λύτρωση.

Σ.Τ.

* Τὸ κείμενο εἶχε δημοσιευθεῖ γαλλικά. Ἀκολουθεῖ πᾶρα κάτω.

LES GALETS DE KALMOUKHOS

Il n'y a pas de domaine interdit à la recherche de l'artiste créateur. Ainsi ces galets, ces pierres de l'île d'Égine, arrondies et polies par la mer, moulées par l'éternel va-et-vient d'une amertume transparente, ont ouvert à l'artiste, qu'oppressaient des problèmes de forme, de matière et de modèle, la fenêtre vers une libération.

C'était un jour de l'été dernier. Kalmoukhos venait de terminer la construction en plein air d'un petit four de cuisine. Pour rompre la courbe de sa coupole il pose, sur le sommet du four, trois galets de la plage voisine et le miracle s'accomplit: ses mains se sont ouvertes sur une mouette prête à s'envoler. Sous la joie de son émerveillement monte une bouffée de délivrance. Il saisit d'autres galets. Leur forme compose le sujet. Il suffit d'ajouter ici un morceau de brique pour former les lèvres, là un coquillage pour signifier l'œil, et voici un sorcier, un touriste, un musicien ou une beauté nègre. Ce n'est pas une caricature, ce n'est pas un bibelot non plus. C'est un objet d'art.

Le sculpteur Kapralos qui vit et travaille également à Égine rend visite à Kalmoukhos. Il s'exclame devant ses trouvailles. Et les deux artistes se mettent ensemble à explorer ce nouveau domaine.

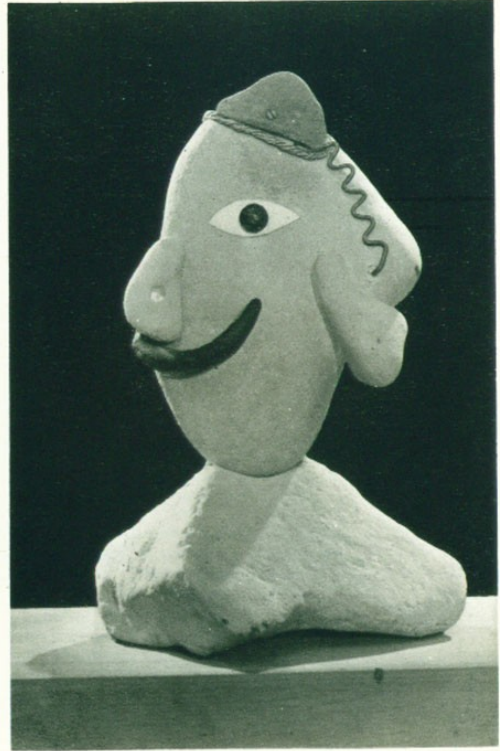
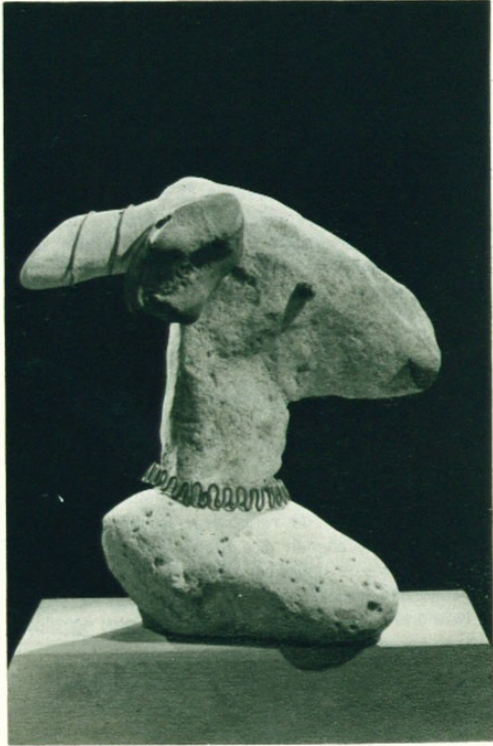
Chaque jour apporte ses perfectionnements et ses jolies nouvelles.

Tandis que Kalmoukhos réserve la primeur de ses galets d'Égine aux amateurs d'art d'Alexandrie, Kapralos prépare sa propre exposition pour Mars prochain à Athènes.

Jeux d'artiste, caprices de l'instinct créateur toujours à l'affût de nouveaux procédés? Kalmoukhos insiste sur le sentiment de délivrance que lui procure cette contrainte d'avoir à faire entrer son modèle **dans** une forme donnée d'avance, tandis que jusque là il devait lutter pour trouver la forme que revêtait son modèle. Il prétend que les galets d'Égine ont été jusqu'à influencer sa manière de peindre à l'huile.

Nous autres, qui avons assisté, au Ciné-Club des Amitiés à la projection d'un court-métrage, où on voyait Braque créer, avec des galets, des objets d'une forme exquise, pouvons mieux encore apprécier cet heureux «hasard» qui a permis au peintre solitaire d'Égine, de rencontrer le grand maître français, sur le chemin des recherches de l'expression artistique toujours renouvelées. C'est dire qu'au delà des jeux et des caprices il s'agit là peut-être d'une chose plus profonde et des plus hardies, d'une merveilleuse libération.

S.T.

Οί ἔξι, ἐντός κειμένου φωτογραφίες, ἔγιναν στό Ἀλεξανδρινό
"Photo-Studio Arkar,,

Οί δύο τοῦ ἐξωφύλου στό "Photo-
Studio ΑΦΟΙ Νομικοῦ,, Κηφισιά
Τυπώθηκαν μέ βαθυτυπία στό ἐργο-
στάσιο γραφικῶν τεχνῶν Ι. Μακρῆ
Τά κείμενα στό τυπογραφεῖο
Κ. Τουφεξῆ

ΕΚΘΕΣΗ Τ. ΚΑΛΜΟΥΧΟΥ

ΑΙΘΟΥΣΑ "ΙΛΙΣΟΣ,"

24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1955

1. Ένα κομμάτι Ελλάδας	2.000
2. Μελέμι	1.200
3. Ψαράδικο καΐκι	2.000
4. Ύδρα	1.500
5. Σαρωνικός	1.000
6. Το Καλύβι	1.200
7. Ο Βράχος και το Κύμα	1.300
8. Στο Μώλο	1.600
9. Ύδρέϊκο Σπιτικό	1.700
10. Η κατοικία του Τσομπάνου	1.400
11. Ήλιοβασιλευμα	1.400
12. Πεύκο, Καλύβι, Θάλασσα	1.200
13. Μπουνάτσα	1.600
14. Στο Ψήλωμα	1.200
15. Λιόδεντρα	2.000
16. Πεύκο στ' άκρογιάλι	1.000
17. Έρημοκλήσι	1.500
18. Στην Ήσυχία της Έξοχης	1.500
19. Έρημόσπιτο	1.800
20. Το Κόκκινο Σπίτι	1.500
21. Χειμωνιάτικη Συμφωνία	1.400
22. Δέντρα	1.700
23. Μοναξιά	1.700
24. Νησιώτικη άποψη	1.400
25. Τοπίο	1.000
26. Πέρδικα	1.400
27. Ξωκλήσι στη Σκύρο	1.900
28. Σπιτάκια στο Νησί	1.500
29. Λυρικό Τοπίο	2.000
30. Μουχρώνει	1.400
31. Ένα Πεύκο μοναχό	1.400
32. Πρωϊνή Γαλήνη	1.300

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΑΚΗΣ ΚΑΛΜΟΥΧΟΣ, ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΕΙ
ΝΑ ΤΙΜΗΣΕΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΑΣ ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΔΙΘΟΥΣΑ
"ΙΛΙΣΟΣ", - ΟΔΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 13 - ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ
24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1955, ΩΡΑΝ 6 Μ.Μ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ: 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1955

Ζ/ ούλο Κρούμενς.

Διδύμοις: οδός Κρούμενς
(ζέψμα τραμα'ων).
